

Ляньцзе МАО,
orcid.org/0000-0003-4616-1689
аспірант кафедри дизайну середовища
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
(Харків, Україна) bondirra@gmail.com

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ (СВІТОВИЙ ДОСВІД)

Робота присвячена дослідженню сучасної тенденції ревіталізації колишніх промислових зон у нові простори відпочинку та соціальної комунікації. **Мета роботи** полягає у визначенні типів планувальних рішень, які наявні в ландшафтному дизайні постіндустріальних парків. **Методологія роботи** ґрунтується на впровадженні таких теоретичних методів як: порівняльний аналіз, синтез, систематизація, аналогія, абстрагування. Комплексне застосування означених методів пізнання дозволило: виявити особливості організації простору постіндустріальних парків, розташованих у межах великих міст; визначити нові функції таких реорганізованих зон; виокремити типологію їх планувальних рішень. Означені методи дозволили розглянути питання соціальної адаптації та рефункціоналізації деградованого простору в межах сучасного міського середовища. В роботі визначені нові функції постіндустріальних парків: 1) естетизація простору деградованих територій; 2) створення середовища для нових соціальних практик та комунікацій; 3) екологічне відновлення простору та додаткове озеленення міського середовища; 4) репрезентативна функція – формування нового іміджу сучасного міста; 5) музеєфікація індустріального минулого. Застосування методу узагальнення дозволило підвести підсумки роботи. **Наукова новизна роботи** полягає у систематизації світового досвіду улаштування паркових зон замість непрацюючих промислових об'єктів та визначенні п'яти типів провідних планувальних рішень, які застосовуються для реалізації означеної концепції. **Висновки.** Виявлено, що реінтеграція колишніх деградованих зон у міське середовище може відбуватись на основі наступних планувальних рішень: 1) лінійне або лінійно-послідовне; 2) центрично-осьове; 3) центрично-радіальне; 4) зигзагоподібне; 5) кластерне. Систематизація планувальних рішень доводить, що постіндустріальні парки можна розглядати як гнучку систему адаптації деградованого промислового середовища, що підлаштовується під наявні умови як в аспекті врахування особливостей ландшафту, так і при опрацюванні індустріального минулого місця.

Ключові слова: планувальне рішення, ландшафтний дизайн, постіндустріальні парки, адаптація постіндустріального простору.

Lianze MAO,
orcid.org/0000-0003-4616-1689
Graduate student at the Environment Design Department
Kharkiv State Academy of Design and Arts
(Kharkiv, Ukraine) bondirra@gmail.com

TIPOLOGY OF PLANNING SOLUTIONS IN THE POST-INDUSTRIAL PARKS DESIGN (WORLD EXPERIENCE)

The article is devoted to the study of the modern trend of former industrial zones transformation into new recreation and social communication urban spaces. **The purpose of the study** is to determine the types of planning solutions that are available in the post-industrial parks design. **The methodology of this work** based on the application of such theoretical research methods as: comparative analysis, synthesis, systematization, analogy, abstraction. The complex use of these methods made it possible: to reveal the peculiarities of the post-industrial parks space organization; to ostend new functions of such reorganized zones; to determine the typology of their planning solutions. The indicated theoretical methods allowed considering the issue of social adaptation and refunctionalization of degraded space within the modern urban environment. It were defines such new functions of post-industrial parks as: 1) the environment aestheticization of degraded territories; 2) the creation of a new social practices and communications environment; 3) the ecological space restoration and additional greening of the urban environment; 4) a representative function – the formation of a new image of a modern city; 5) the museification of the industrial past. The application of the generalization method made it possible to summarize the work. **The scientific novelty of the work** consists in the systematization of the world experience of arranging park areas instead of non-working industrial facilities and the identification of five types of leading planning solutions that used to implement the specified concept. **Conclusions.** It was revealed that the reintegration of former degraded areas into the urban environment could be realised based on the following planning solutions: 1) linear or

linear-sequential; 2) centric-axial; 3) centric-radial; 4) zigzag; 5) cluster. The systematization of planning solutions proves that post-industrial parks can be considered as a flexible system of a degraded industrial environment that adapts to the existing conditions both in terms of taking into account the features of the landscape and when processing the industrial past of the place.

Key words: *planning solutions, landscape design, post-industrial parks, adaptation of post-industrial space.*

Постановка проблеми. В країнах Західної Європи, Сполучених Штатах Америки, Австралії та Латинській Америці у межах сучасного міста можна зустріти колишні промислові об'єкти, що часто розміщуються в історичних районах. Означені локації займають великі площі та є затребуваними в якості громадських зон відпочинку і місць соціальної комунікації. Окрім цього, райони з історичною забудовою є найбільш привабливими з позиції залучення туристів та являють собою візитівку міста, а наявність занедбаних промислових об'єктів значно погіршують вигляд міського середовища. Саме тому питання адаптації такого деградованого простору та його рефункціоналізації стало однією з найбільш затребуваних тенденцій в міському ландшафтному дизайні XXI сторіччя. Наявність значної кількості реорганізованих об'єктів та відсутність їх аналітичного розгляду та систематизації обумовлює актуальність даної теми.

Мета роботи полягає у визначенні типів планувальних рішень, які наявні в ландшафтному дизайні постіндустріальних парків.

Аналіз останніх публікацій. Питання рефункціоналізації промислових об'єктів та територій розглянуто в роботах таких західноєвропейських дослідників як Р. Лебут, М. Мортенсен, Дж. Хеше, М. Браае та ін. Англійські науковці А. Йоргенсен і М. Тайлкот підкреслювали значущість нових підходів до планування міського простору, де визнавалась би цінність амбівалентних ландшафтів і зеленої інфраструктури. Науковці припустили, що «різноманітні форми рельєфу та природні середовища існування, які часто є наслідками промислового занедбання, можуть стати основою для нових ландшафтів» (Jorgensen, 2007: 443–445).

Поміж публікацій, присвячених означеній тематиці, необхідно відмітити статтю Н. Бартоліні та К. Десійвей, де розглянуто різноманітні форми ренатурації колишніх промислових зон районів Сент-Остелл, Сент-Блейзі та Чайна-Клей (Корнуолл, Англія) та їх реінтеграції у міське та приміське середовище. Науковці відмічають, що постіндустріальні простори шукають нового продуктивного використання, завдяки чому включаються в нові ландшафтні наративи і форми. У даному дослідженні важливу роль відіграє нова соціальна роль постіндустріального парку, як нового центру людської комунікації, де особливості промисло-

вої спадщини органічно інтегровані в унікальну історію міста (Bartolini, 2020: 39–40).

Серед останніх публікацій, в яких розглядалось питання організації постіндустріальних паркових зон у міському середовищі, можна відмітити статтю А. Панцевич (Pancewicz, 2018: 1–9). В своїй роботі автор проаналізувала сучасні тенденції створення міських парків у мегаполісах з розгалуженою промисловою спадщиною у Польщі. Дослідниця проаналізувала нові форми і функції міських зелених насаджень та шляхів їх впровадження в просторову структуру міст. А. Панцевич зазначає, що процес урбанізації із трансформацією постіндустріальних міст у «зелені» також може покращити умови і якість життя міських громад, створити новий імідж міст та сформувати образ нового мегаполісу з унікальною ландшафтною ідентичністю. Автор підкреслює, що характерною рисою постіндустріальних міст є парки або рекреаційні та освітні об'єкти з високою часткою зелені, які виникають у деградованих та/або забруднених територіях. Метою створення у великих містах таких паркових зон є: 1) збільшення частки зелених насаджень у структурі міст, збереження біорізноманіття, охорона та відновлення середовищ існування; 2) підвищення вартості інвестицій та престижності місця, зміцнення та повага до ідентичності місця, зміна іміджу міст; 3) створення доступних та безпечних місць для відпочинку та оздоровлення мешканців сильно урбанізованих територій (Pancewicz, 2018: 4).

А. Панцевич зазначає, що для організації парків у постіндустріальних зонах важливо не лише зберегти природну та культурну спадщину, але й відповідати потребам сучасного користувача і викликам міського розвитку.

Проблематику відновлення природного середовища на місті колишніх промислових зон було розглянуто у статті М. Латковської, де науковець розглядає питання ревіталізації пост-промислових об'єктів через використання явища природної спадкоємності (Latkowska, 2014). Автор зазначає, що інтенсивна експлуатація родовищ корисних копалин і важка промисловість призводять до глибоких антропогенних перетворень і порушень просторово-функціональної структури багатьох промислових агломерацій. Негативні наслідки охопили як природне середовище і ландшафт, так і умови життя мешканців навколишніх райо-

нів. Відновлення стану рівноваги між природою та культурою на цих деградованих територіях разом із одночасним задоволенням потреб нових користувачів є величезним викликом, який стоїть перед постіндустріальними агломераціями, і вимагає великих фінансових витрат та інноваційних рішень.

М. Латковська зазначає, що постіндустріальні парки, створені на деградованих промисловістю територіях, ідеально вписуються в концепцію сталого розвитку, захищаючи як характерні для даного місця сліди людської діяльності, так і природне середовище, повертаючи природі території, раніше відібрані та знищені людьми, піддаючи їх «природній ревіталізації». У постіндустріальних районах створюються специфічні урбано-індустріальні екосистеми, де рослинні угруповання розвиваються спонтанно, без втручання ландшафтних архітекторів та дизайнерів. Це результат культурних і природних процесів, які впливають на біотичні умови (поява чужорідних видів рослин) та абіотичні умови (зміни ґрунту та гідрологічних умов) (Latkowska, 2014: 205–208).

Постіндустріальні локації можна використовувати як нові міські зелені зони відпочинку та соціальної комунікації, що пропонують можливість активно проводити час у відновленому природою середовищі. Тут реалізуються важливі соціальні, культурні, освітні, рекреаційні та екологічні функції. Постіндустріальні парки зберігають колишній історичний вигляд промислових зон, збагачуючи їх новими цінностями та змістами.

Виклад основного матеріалу. Сучасні парки, які виникли на базі колишніх промислових зон, є частиною програми просторової, соціальної та економічної діяльності, пов'язаної з процесом оновлення міст і регіонів. Комплексний підхід до програм ревіталізації передбачає природне відновлення, реабілітацію та ренатуралізацію існуючих елементів навколишнього природного середовища, введення нових зелених наса-

джень у існуючі міські структури та здійснення системних дій щодо природного середовища. Таким чином, парки почали відігравати важливу роль у плануванні трансформації урбанізованих структур та розвитку екологічної стратегії та ландшафтного оновлення міст і регіонів. Значні зелені проекти стали візитною карткою великих міст, серед яких: Берлін, Нью-Йорк, Ганновер, Гамбург, Роттердам, Лондон, Норд-Па-де-Кале та інші (Pancewicz, 2018: 1–3).

Дослідження світового досвіду створення парків на колишніх деградованих постіндустріальних зонах у межах сучасних міст дозволило визначити, що за своїм просторовим устроєм вони можуть бути: **однорівневі та багаторівневі**. Це визначається як самою структурою ландшафту, так і наявністю колишніх промислових об'єктів і конструкцій та самою концепцією проекту з трансформації даної зони у простір сучасного парку.

Дослідження світового досвіду благоустрою постіндустріальних зон у великих містах дозволило виділити декілька провідних планувальних рішень, які стали основою організації таких ландшафтів:

- **Лінійна або лінійно-послідовна система планування.** Розташування зон у парку відбувається вздовж поздовжньої осі простору парку, де функціональні зони слідують одна за одною послідовно, розтягуючись вздовж всієї протяжності парку. Наведена планувальна система застосована у парках Hunter's Point South Waterfront Park (Нью-Йорк, США) (Рис. 1), Klyde Warren Park (Техас, США), Museum Park Louvre Lens (Ланс, Па-де-Кале, Франція).

Виразним прикладом лінійно-послідовної планувальної системи є простір Bethlehem SteelStacks Arts + Cultural Campus (Віфлеєм, Пенсильванія, США) (Рис. 2). Даний об'єкт являє собою парк із кампусом, що знаходиться на місці колишнього заводу компанії з виготовлення сталі Bethlehem Steel Corporation. Індустріальна споруда та її око-

Рис. 1. Hunter's Point South Waterfront Park, США

Рис. 2. Bethlehem SteelStacks Arts Park, США

лиці створювали багато екологічних проблем для міста через наявність ґрунтів, які неможливо було порушити. Великі площі існуючих фундаментів колишніх промислових будівель було видалено, а непроникне покриття було замінено на проникне, що мінімізувало утворення дощових стоків. Територія колишнього заводу була оснащена великою кількістю нових зелених насаджень, а низький рівень штучного освітлення території був прийнятний як спосіб мінімізувати споживання енергії. У соціальному плані проект залучив місцеву громаду, пропонуючи для майбутнього використання простір парку не лише як місце для прогулянок, а й для арт-фестивалів, виставок та шоу. Окремо необхідно зазначити, що територія кампусу, який органічно вписано в постіндустріальний ландшафт, містить наступні зони: 1) вхідна (простір навпроти центру відвідувачів для збору та орієнтування на місці); 2) простір для проведення заходів на відкритому повітрі з критим павільйоном; 3) відкрита зона для читання та театру; 4) майданчик для сімейного відпочинку з ігровою зоною; 5) естакада Гувера-Мейсона, підвищена пішохідна алея, яка дозволяє відвідувачам прогулятися промисловою археологією місця тим самим шляхом, яким доставляли сировину для виробництва сталі; 6) майданчик для виставок сучасного мистецтва; 7) амфітеатр Levitt Pavilion, що являє собою центральну частину кампусу (Bethlehem SteelStacks Arts + Cultural Campus, 2015).

Територія даного постіндустріального парку має багаторівневу просторову структуру, що складається з пандусів, сходів, естакад, майданчиків тощо. Побудовані нові рівні паркової зони простягаються паралельно лінії промислової забудови, що підкреслює лінійність композиційної системи. Головним композиційно-змістовним центром простору є збережена будівля колишнього заводу, яка різко контрастує з усім іншим простором як за масштабом, так і виразною промисловою есте-

тикою. Цей контраст додатково підсилюється штучним освітленням, яке також спрямоване на виявлення виразного художнього образу об'єкту. Будівля заводу підсвічується прожекторами різних кольорів, що дозволяє ще більше акцентувати увагу на даному об'єкті у вечірній час. Окремо висвітлюється головна транзитна зона парку та змістовні майданчики на території нового ландшафту.

• **Центрально-осьова система планування**, що передбачає розміщення функціональних зон вздовж головної композиційної осі простору. Дана система планувального рішення парку може розвиватись за двома основними напрямками: симетричного або асиметричного розміщення функціональних зон парку відносно центральної осі. Цікавими прикладами парків з осьовою системою планування є: Ballast Point Park (Сідней, Австралія) (Рис. 3), Parc des Ples (Енен-Бомон, Нор-Па-де-Кале Франція) (Рис. 4), High Line, Section 2 (Нью-Йорк, США) (Рис. 5) та ін.

Поміж означених парків з центрально-осьовою системою планування необхідно виділити Ballast Point Park, який має багаторівневу структуру та розташовується на території колишнього заводу з виробництва мастил Caltex. Парк має площу у 2,5 га займає півострів Берчгроув у внутрішньому західному портовому передмісті Сіднея Балмейн. В основі дизайну даного парку лежить концепція ресайклінгу, де перероблені матеріали використовуються інноваційними способами для створення парку з низьковуглецевим рівнем. Цей екологічний підхід був додатково підкріплений програмою знезараження всієї території та фільтрацією зливових вод через біовідстійники, дощові сади та вітряні турбіни для виробництва енергії на місці. Генератори вітряних турбін, що розміщуються у Ballast Point Park, відображають відхід від викопного палива, а інтегрована система управління та переробки дощової води гарантує, що вся дощова вода, що надходить

Рис. 3. Ballast Point Park, Австралія

Рис. 4. Parc des Ples, Франція

Рис. 5. High Line, Section 2, США

у гавань Сіднея з майданчика, була очищена та відполірована перед її скиданням (Ballast Point Park). Планувальна система розташування різних функціональних зон у парку формується вздовж головної осі півострова, яка розділяє простір парку на дві рівні частини. В ландшафтному дизайні парку наявний регулярний стиль організації простору із чіткою геометричною системою розподілу тротуарів для відвідувачів та відкритими площадками газонних насаджень.

• **Центрично-радіальна система планування.** Дана система передбачає вияв центральної зони парку, до якої спрямовано всі стежини та зони ландшафту. Цікавим прикладом радіально-центричної системи планування є парк Playscape be-Mine (Брюссель, Бельгія) (Рис. 6), який було створено на місці колишньої шахти (Play Landscape be-MINE, 2016). Парк являє собою рекреаційно-спортивний простір, який оснащено спеціальним зняттям для проведення активного відпочинку. Композиційним центром парку є майданчик, що знаходиться на вершині терикону. Поверхня даного майданчику являє собою пустинний простір з викривленою поверхнею, а відсутність додаткових зелених насаджень підкреслює аскетичний характер даного простору. Окрім центрального майданчика, в процесі рефункціоналізації даного об'єкту особливо виразно вирішено підйом на вершину. Він складається з вертикальних дерев'яних конструкцій та бетонного

сегменту, що являє собою основну спортивну секцію. В основі формоутворення даного бетонного блоку лежить образ внутрішньої конструкції старовинних шахт. Підйом по цьому бетонному сегменту стає дедалі складнішим у напрямку до вершини та вимагає певної командної роботи від відвідувачів парку. Таке поступове ускладнення спортивного маршруту та необхідність у командній роботі були сформовані на основі концепції необхідної співпраці шахтарів, які під час спуску у шахту були зв'язані між собою та повинні були спільно працювати.

• **Зигзагоподібна система планування** передбачає розміщення основних стежинок по чіткій криволінійній траєкторії, де основний напрямок руху не переривається, а формує єдину транзитну зону. Означена система планування застосовується в містах зі значним перепадом висот ландшафту. Виразними прикладами впровадження даної системи є такі постіндустріальні парки як: Olympic Sculpture Park (Сієтл, США) (Рис. 7, Roman Quarry Redesign (Сент-Маргаретен, Австрія) (Рис. 8) та ін.

Серед наведених прикладів найбільш цікавим видається Olympic Sculpture Park, який являє собою безперервну Z-подібну «зелену» платформу, що піднімається над існуючою інфраструктурою, щоб знову з'єднати центр міста з відродженою набережною Сієтла. Даний парк розроблявся як нова модель для міського парку скульптур. Olympic Sculpture Park розташований на промисловому май-

Рис. 6. Playscape be-Mine, Бельгія

Рис. 7. Olympic Sculpture Park, Сієтл, США

Рис. 8. Roman Quarry Redesign, Сент-Маргаретен, Австрія

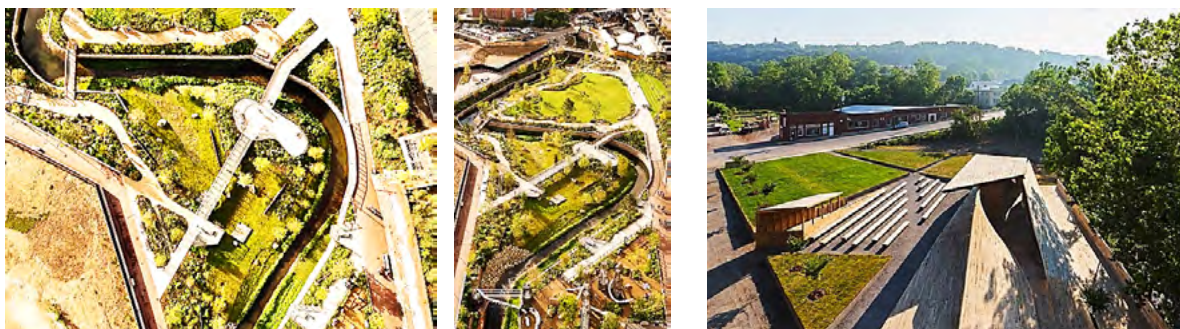

Рис. 9. Mayfield Park,
Великобританія

Рис. 10. Masonic Amphitheatre
and Smith Creek Pedestrian Bridge, США

данчику на березі затоки Елліот. Його конструктивна система має перепад у 12 метрів від міста до води. Територію парку оснащено виставковим павільйоном площею 1670 м², який застосовується як простір для мистецьких експозицій, виступів, лекцій та освітніх програм. Від цього павільйону пішохідна дорога спускається до води, з'єднуючи три нові архетипні ландшафти північного заходу: густий вічнозелений ліс помірного поясу, листяний ліс і прибережний сад (Seattle Art Museum: Olympic Sculpture Park, 2008). Зигзагоподібна система планування парку дозволяє органічно його включити у простір міського середовища та сприяє формуванню єдиного поля соціальних, культурних та мистецьких комунікацій.

• **Кластерна система** розміщення провідних функціональних зон. Така система передбачає формування простору парку окремими лакунами, самостійними блоками, які пов'язані між собою транзитними зонами. Це дозволяє органічно вписати паркову зону у міський простір. Цікавими прикладами парків з такою з означеною планувальною системою є: Mayfield Park (Манчестер, Великобританія) (Рис. 9), Millenary Park (Будапешт, Угорщина), Schalker Verein (Гельзенкірхен, Німеччина) та ін. Поміж означених прикладів одним з найбільш виразних постіндустріальних парків з кластерною системою планування є Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge, що знаходиться у м. Кліфтон-Фордж (Вірджинія, США) (Рис. 10). Даний парк розташовується на місці колишнього промислового складу, будівельні матеріали якого були повторно використані під час зведення корпусу амфітеатру та мосту, що є частиною паркового комплексу. В основі проекту лежить ідея повного перепланування постіндустріальної занедбаної будівлі у громадський парк та майданчик для виступів. Ідея дизайну полягає у тому, що нові елементи устаткування парку є скульптурними формами, які органічно вибудовуються з ландшафтного про-

сторю. До складу побудованих елементів входять: 1) сцена з акустичною оболонкою; 2) куліси з майданчиком; «зелена» кімната та флігелі; 3) зона відпочинку; кабіна керування звуком та освітленням; 4) пішохідний міст (Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge, 2015) Нові малі архітектурні елементи мають просту біонічну форму, що додає динаміки ландшафту, а впровадження локального штучного освітлення акцентує увагу на чіткому розподіленні функціональних зон паркового простору. Система штучного освітлення та акустична система контролюються з криїтої кабінки (дубового клину, розташованого в кутку зони відпочинку). Його форма та розташування забезпечують максимальне укриття для обладнання керування з мінімальним впливом на лінії огляду глядачів. Міст є вигнутою доріжкою з пандусами та сходами забезпечує прямий доступ між парком-амфітеатром та історичним центром міста.

Висновки. Аналіз організації постіндустріальних парків в західно-європейських, американських та австралійських містах дозволив виявити наступні функції рефункціоналізованих просторів:

- естетизація простору деградованих територій;
- створення середовища для нових соціальних практик та комунікацій (проведення виставок, концептів, пікніків тощо);
- екологічне відновлення середовища та додаткове озеленення міського середовища (замість забруднення довкілля залишками промисловості – зелені насадження або постачання очищеної води та додаткової енергії);
- репрезентативна функція – формування нового іміджу сучасного міста;
- музеєфікація індустріального минулого (при збереженні об'єктів промисловості як елементів паркового ансамблю).

Встановлено, що формування парків на колишніх деградованих зонах у просторі міського середовища може відбуватись на основі п'яти осно-

вних планувальних рішень: 1) лінійне або лінійно-послідовне; 2) центрично-осьове; 3) центрично-радіальне; 4) зигзагоподібне; 5) кластерне.

Систематизація планувальних рішень доводить, що постіндустріальні парки можна розгля-

дати як гнучку систему адаптації деградованого промислового середовища, що підлаштовується під наявні умови як в аспекті врахування особливостей ландшафту, так і при опрацюванні індустріального минулого місця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Jorgensen A., Tylecote M. Ambivalent landscapes – wilderness in the urban interstices *Landscape Res.*, 32 (4) 2007, pp. 443–462.
2. Latkowska M. J. Post-industrial parks – places of protection and revitalisation of industrial areas. *Technical Transactions. Architecture*. Kraków. 2014, pp. 205–208.
3. Ballast Point Park. *McGragor Coxall*. URL: <https://mcgregorcoxall.com/project-detail/125> (дата звернення: 01.10.2023).
4. Bartolini, N. DeSilvey, C. Making space for hybridity: Industrial heritage naturecultures at West Carclaze Garden Village, Cornwall. *Geoforum* 2020, 113, 39–49. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0016718520300993> (дата звернення: 19.09.2023).
5. BETHLEHEM SteelStacks Arts + Cultural Campus. *Landezine*. 2015. URL: <https://landezine.com/bethlehem-steelstacks-arts-culture-campus-by-wrt/> (дата звернення: 05.10.2023).
6. Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge. 2015. URL: <https://landezine.com/masonic-amphitheatre-and-smith-creek-pedestrian-bridge-by-designbuildlab/> (дата звернення: 08.10.2023).
7. Pancewicz A. Contemporary Parks in Post-Industrial Cities of Upper Silesian-Zaglebie Metropolis. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*. 2018. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/471/9/092037> (дата звернення: 25.09.2023).
8. Play Landscape be-MINE. 2016. URL: <https://landezine.com/play-landscape-be-mine-beringen-be-by-carve-and-omgeving/> (дата звернення: 08.10.2023).
9. Seattle Art Museum: Olympic Sculpture Park. 2008. URL <https://www.weissmanfredi.com/projects/386-seattle-art-museum-olympic-sculpture-park> (дата звернення: 08.10.2023).

REFERENCES

1. Jorgensen A., Tylecote M. (2014) Ambivalent landscapes – wilderness in the urban interstices *Landscape Res.*
2. Latkowska M. J. (2014). Post-industrial parks – places of protection and revitalisation of industrial areas. *Technical Transactions. Architecture*. Kraków.
3. Ballast Point Park. *McGragor Coxall*. Available at: <https://mcgregorcoxall.com/project-detail/125> (accessed date: 01.10.2023).
4. Bartolini, N. DeSilvey, C. (2020). Making space for hybridity: Industrial heritage naturecultures at West Carclaze Garden Village, Cornwall. *Geoforum* 113, 39–49. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0016718520300993> (accessed date: 19.09.2023).
5. Bethlehem SteelStacks Arts + Cultural Campus (2015). *Landezine*. Available at: <https://landezine.com/bethlehem-steelstacks-arts-culture-campus-by-wrt/> (accessed date: 05.10.2023).
6. Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge (2015). Available at: <https://landezine.com/masonic-amphitheatre-and-smith-creek-pedestrian-bridge-by-designbuildlab/> (accessed date: 08.10.2023).
7. Pancewicz A. (2018). Contemporary Parks in Post-Industrial Cities of Upper Silesian-Zaglebie Metropolis. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*. Available at: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/471/9/092037> (accessed date: 25.09.2023).
8. Play Landscape be-MINE (2016). Available at: <https://landezine.com/play-landscape-be-mine-beringen-be-by-carve-and-omgeving/> (accessed date: 08.10.2023).
9. Seattle Art Museum: Olympic Sculpture Park (2008). Available at: <https://www.weissmanfredi.com/projects/386-seattle-art-museum-olympic-sculpture-park> (accessed date: 08.10.2023).